

บทที่ 5

บัญชีฟาร์ม (ส่วนที่ 1)

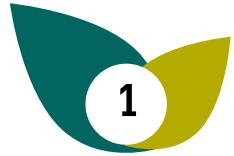
ผศ.ดร.ธนาภรณ์ อธิปัญญากุล

ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร

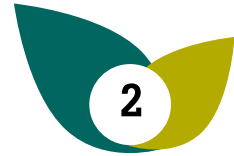
คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

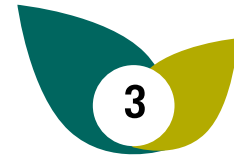
หัวข้อ

ความเชื่อมโยงของการบันทึกและระบบบัญชีฟาร์ม

คำศัพท์ที่ควรทราบ

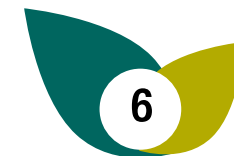
ประเภทของระบบบัญชีฟาร์ม

การประเมินค่าสินทรัพย์

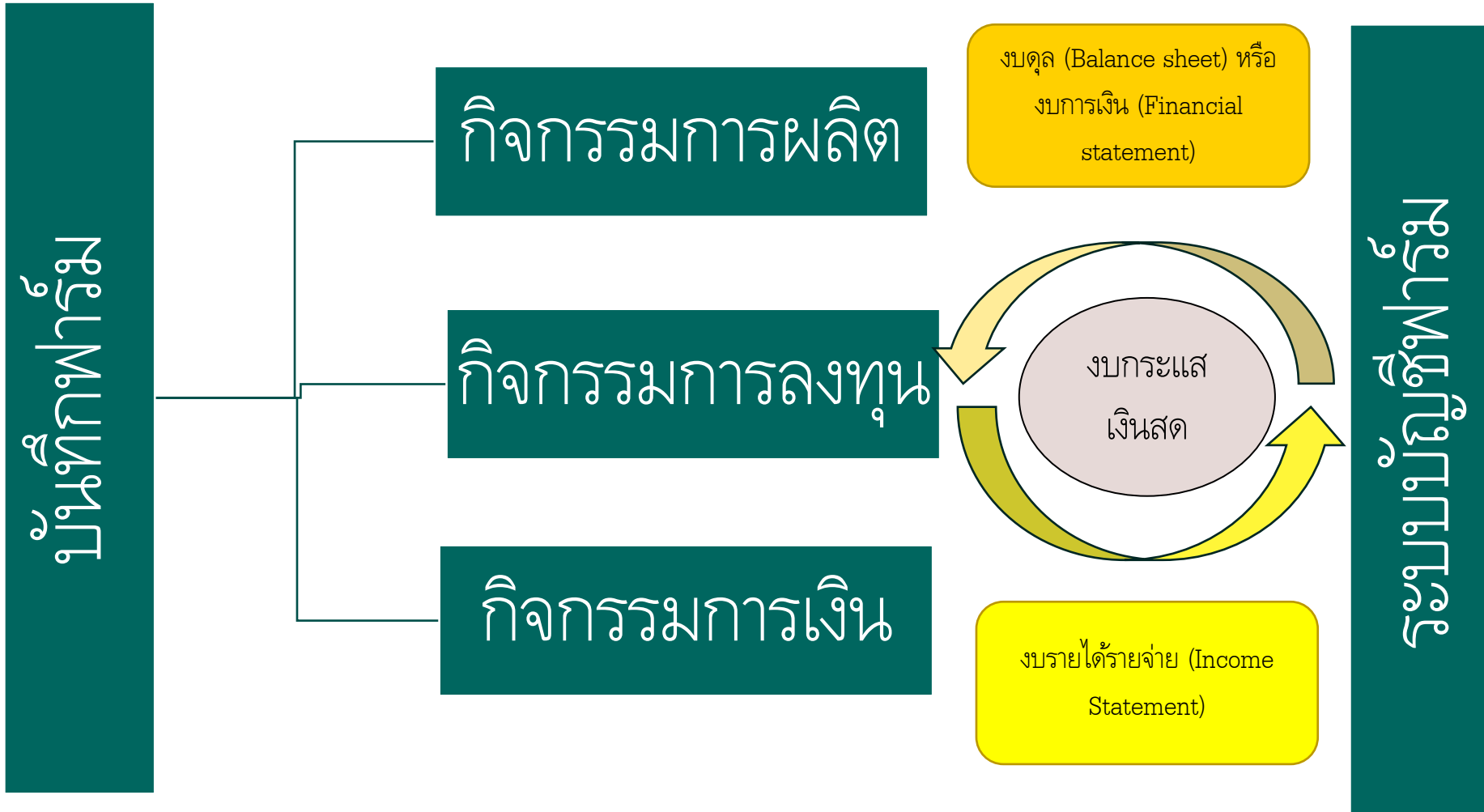

การคำนวณค่าเสื่อม

งบแสดงสถานะทางการเงิน (งบดุล) งบกำไรขาดทุน (งบรายได้รายจ่าย) และงบกระแสเงินสด

ความเชื่อมโยงของการบันทึกและงบการเงินของฟาร์ม

คำศัพท์ที่ควรรทราบ (1)

ระบบบัญชี

- เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับการปฏิบัติทางบัญชี

สินทรัพย์ (Asset)

- เป็นทรัพยากรที่ธุรกิจฟาร์มมี มีมูลค่าเป็นเงินและจับต้องได้

หนี้สิน (Liability)

- พันธะผูกพันทางการเงินที่ต้องชำระคืน

ส่วนของผู้เป็นเจ้าของ (Owner equity)

- เป็นความต่างระหว่างสินทรัพย์และหนี้สินของธุรกิจฟาร์ม

สินทรัพย์คงเหลือ (Inventory)

- เป็นผลผลิตที่ผลิตเพื่อขายแต่ยังไม่ได้ขาย ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง เป็นจำนวนหรือปริมาณเชิงกายภาพ จัดหมวดหมู่ และประเมินค่าเป็นตัวเงิน
- สินค้าคงเหลือในมาตรฐานบัญชีฉบับที่ 31 แบ่ง ออกเป็น สินค้าสำเร็จรูป งานระหว่างทำซึ่งอยู่ระหว่างกระบวนการผลิต เพื่อให้เป็นสินค้าสำเร็จรูป และวัตถุดิบมีไว้เพื่อผลิตสินค้าสำเร็จรูป

คำศัพท์ที่ควรทราบ (2)

ลูกหนี้การค้า (Account receivable)

- สิ่งที่ขายไปแล้วแต่ยังไม่ได้เงิน เช่น ขายขนุนให้แม่ค้ารวบรวมแต่ยังไม่ได้รับเงิน

เจ้าหนี้การค้า (Account Payable)

- รายจ่ายที่เกิดตามปกติแต่ยังไม่ได้จ่ายเงิน หรือเป็นจำนวนเงินที่ฟาร์มค้างค่าสินค้าและบริการ เช่น ซื้อปัจจัยแต่จะจ่ายภายใน 30-90 วัน

รายจ่ายล่วงหน้า (Prepaid expense)

- จ่ายก่อนห้วงบัญชี หรือจ่ายไปแล้วก่อนได้รับประโยชน์ เช่น จ่ายค่าปุ๋ยล่วงหน้าในปี 66 แต่ใช้ผลิตในปี 2567

รายจ่ายคงค้าง (Accrued expense)

- เป็นรายจ่ายที่เกิดขึ้นหรือสะสมในระหว่างงวดบัญชี เช่น ดอกเบี้ยสินเชื่อ ภาษีสินทรัพย์ และยอดชำระคงค้าง รายการนี้จัดเป็นหนี้สินในงบดุล และเป็นรายจ่ายในงบรายได้อัตโนมัติ

คำศัพท์ที่ควรรทราบ (3)

รายได้ค้างค้ำง (Accrued income)

- เป็นรายได้ที่เกิดในงวดบัญชีปัจจุบัน แต่ยังไม่ได้รับชำระเนื่องจากยังไม่ครบกำหนด

รายได้และรายจ่าย (Revenue and expense)

- มูลค่าของผลผลิตและบริการที่ฟาร์มผลิต และเกิดขึ้นในห้วงบัญชี
- รายจ่ายที่เกิดขึ้นจากการผลิต

Debit and Credit

- Debit เป็นการบันทึกด้านลูกหนี้
- Credit เป็นการบันทึกด้านเจ้าหนี้

ประเภทของระบบบัญชีฟาร์ม : ห่วงบัญชี

รอบปีปฏิทิน (1 มกราคม – 31 ธันวาคม)

- กิจกรรมหรือรอบการผลิตมีทั้งปี อาจใช้ เช่น ปศุสัตว์ และพืชมีกิจกรรมทั้งปี
- เลือกตามรอบบัญชีปกติ เช่น ทุก 31 ธันวาคมของทุกปี

รอบปีการเงิน 12 เดือน แต่เริ่มเมื่อไหร่ก็ได้ที่ไม่ใช่ 1 มกราคม

- เลือกให้สอดคล้องกับรอบการผลิตของกิจกรรมหลักของธุรกิจฟาร์ม
- หรือกำหนดตามรอบของแหล่งเงินทุน เช่น ธ.ก.ส. 1 เมษายน – 31 มีนาคม

ประเภทของระบบบัญชีฟาร์ม : เกณฑ์เงินสดและเกณฑ์คงค้าง

เกณฑ์เงินสด (Cash accounting)

- รายได้ บันทึกเมื่อได้รับจากการขายจริง ไม่คำนึงถึงห้วงเวลาบัญชี เช่น ผลผลิตที่ผลิตในห้วงบัญชีหนึ่งและเก็บไว้แต่ขายในห้วงบัญชีถัดไป (ข้าวในยุ้งฉาง)
- รายจ่าย เป็นเงินสดที่จ่ายออกไปจริง ไม่คำนึงถึงห้วงบัญชีเช่นกัน ไม่รวมรายจ่ายค่าเสื่อมราคา
- ข้อดี ง่ายและสะดวก แต่ข้อเสียคือ ไม่สามารถใช้ประมาณกำไรและรายได้สุทธิฟาร์มได้ เนื่องจากไม่คำนึงถึงมูลค่าผลผลิตที่เก็บรักษา

เกณฑ์คงค้าง (Accrual accounting)

- เป็นการบันทึกรายได้เมื่อรู้ว่าพึงได้ (Earned) และจ่ายเมื่อรู้ว่าต้องจ่าย (Incurred) ไม่ว่าจะเงินสดหรือไม่เป็นเงินสด
- แต่หากผลิตและขายหมดในห้วงบัญชีเดียวกัน เกณฑ์ทั้งสองประเภทจะเท่ากัน

งบบุล งบรายได้รายจ่าย ทำขึ้นภายใต้เกณฑ์คงค้าง แต่งบกระแสเงินสดใช้เกณฑ์เงินสด

ประเภทของระบบบัญชีฟาร์ม : ทำไมถึงใช้เกณฑ์คงค้าง

- มีประโยชน์ต่อการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจ
- ป้องกันการบิดเบือนจากข้อเท็จจริง ในการบันทึกรายการ เช่น **สินทรัพย์คงเหลือ** จำเป็นต้องประเมินมูลค่าที่เพิ่มขึ้นในห้วงเวลาบัญชี หรือ **ลูกหนี้การค้า** เช่น ให้บริการไถแต่ยังไม่ได้รับค่าจ้าง ต้องบันทึกรายการลูกหนี้การค้าเพิ่มขึ้น
- หลักการจับคู่กัน เมื่อมีรายได้ในปีเดียวกันก็จะเกิดรายจ่าย เช่น เจ้าหนี้การค้าของการซื้อและใช้ปัจจัยการผลิตในห้วงเวลาหนึ่ง แต่ยังไม่ได้ชำระค่าปัจจัยจนกว่าจะถึงงวดบัญชีถัดไป จำเป็นต้องบันทึกเป็นรายจ่ายถึงแม้ฟาร์มจะยังไม่ได้จ่ายเป็นเงินสด
- กรณีรายจ่ายล่วงหน้าค่าปัจจัยการผลิต เช่น จ่ายในห้วงบัญชีนี้แต่นำไปใช้ในการผลิตห้วงบัญชีถัดไป ต้องนำไปเป็นรายจ่ายในห้วงถัดไป
- รายจ่ายคงค้าง ให้บันทึกเป็นรายจ่ายถึงแม้ฟาร์มจะยังไม่ได้ชำระเป็นเงินสด เช่น ดอกเบี้ยคงค้างของยอดชำระงวดที่ผ่านมาจนกระทั่งสิ้นปี ส่วนนี้ใช้ไปในปีการผลิตที่ก่อให้เกิดรายได้ปีนั้น แต่ยอดชำระเงินสดข้ามไปถึงห้วงบัญชีถัดไป

ตัวอย่างการวิเคราะห์เกณฑ์เงินสดและเกณฑ์คงค้าง

เดือน/ปี	รายการธุรกรรม	มูลค่า
พย. 2564	ปุ๋ยที่ใช้ผลิตข้าวปี 2565 ซื้อและชำระเงินสด	80,000
พค. 2565	เมล็ดพันธุ์ข้าว สารเคมี น้ำมันเชื้อเพลิง ซื้อและชำระเงินสด	250,000
ตค 2565	น้ำมันเชื้อเพลิงสำหรับการอบข้าว ซื้อและบันทึกงบบัญชี ยังไม่ชำระ	30,000
พย. 2565	ขายข้าวครึ่งหนึ่ง ขายและได้รับเงินสด	500,000
	ข้าวอีกครึ่งที่ยังไม่สีเก็บรักษาไว้ในยุ้งฉาง (ประมาณการมูลค่า)	500,000
มค. 2566	น้ำมันเชื้อเพลิงสำหรับการอบข้าว ชำระเงินสดตามใบเสร็จ	30,000
พค. 2566	ครึ่งหนึ่งของข้าวที่เหลือ ขายและได้รับเงินสด	600,000

จากตารางข้างต้น

1. บันทึกธุรกรรมของธุรกิจฟาร์มตามหลักเกณฑ์คงค้างและเกณฑ์เงินสด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2565
2. คำนวณกำไรตามเกณฑ์เงินสดและเกณฑ์คงค้าง ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2565

ประเภทของระบบบัญชีฟาร์ม :บัญชีเดี่ยวและบัญชีคู่

ระบบบัญชี
เดี่ยวเกณฑ์เงิน
สด

- บันทึกรายได้รายจ่ายลงช่องเดียว ไม่บันทึกการเปลี่ยนแปลงของสินทรัพย์และหนี้สิน เช่น เมื่อขายข้าวออกไปก็บันทึก รายได้จาก การขายข้าว

ระบบบัญชีคู่

- บันทึกการเปลี่ยนแปลงของรายได้ รายจ่าย มูลค่าสินทรัพย์และหนี้สิน
- เกิดความถูกต้อง และแสดงให้เกินงบการเงิน ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง ได้ชัดเจน

ตัวอย่างการบันทึกบัญชี เกณฑ์เงินสด และเกณฑ์คงค้าง

ลำดับ	รายการทางธุรกิจฟาร์ม	ช่องธุรกรรม		
		เงินสดบัญชีเดียว	คงค้างบัญชีคู่	
1	ซื้ออาหารโคแต่ยังไม่ชำระ	-	รายจ่ายค่าอาหารโค เพิ่ม	เจ้าหนี้การค้าเพิ่ม
2	รับใบเสร็จค่าอาหารโค	ลงรายจ่ายค่าอาหาร โค	เงินสดลดลง	เจ้าหนี้การค้าลดลง
3	เก็บรักษาข้าวที่เกี่ยวข้องได้	-	รายได้ข้าวเพิ่ม	มูลค่าสินทรัพย์คงเหลือเพิ่ม
4	นำข้าวไปขาย	รายได้จากข้าว	เงินสดเพิ่ม	มูลค่าสินทรัพย์คงเหลือ ลดลง
5	ซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดไว้ปลูกใน ฤดูถัดไป และจ่ายเงินแล้ว	ลงรายจ่ายค่าเมล็ด พันธุ์ข้าวโพด	เงินสดลดลง	รายจ่ายล่วงหน้าเพิ่มขึ้น
6	นำเมล็ดข้าวโพดไปปลูก	-	รายจ่ายค่าข้าวโพด เพิ่ม	รายจ่ายล่วงหน้าลดลง
7	ชำระค่าประกันภัยพืชผลสำหรับ อีก 12 เดือนข้างหน้า	ลงรายจ่ายค่าประกัน เต็มจำนวน	เงินสดลด	รายจ่ายล่วงหน้าเพิ่ม
8	ปรับตัวเลขค่าประกัน ณ วันสิ้น ปีของช่วงเวลาบัญชี	-	รายจ่ายค่าประกันเพิ่ม	รายจ่ายล่วงหน้าลด
9	รับรู้รายจ่ายดอกเบี้ยยคงค้าง นับตั้งแต่การจ่ายครั้งล่าสุด	-	รายจ่ายค่าดอกเบี้ยเพิ่ม	รายจ่ายคงค้างเพิ่ม
10	รับจ้างเพื่อนบ้านไถนาเตรียมดิน แต่ยังไม่ได้ค่าจ้าง	-	รายได้เพิ่มจากการ รับจ้าง	ลูกหนี้การค้าเพิ่ม
11	รับเงินสดจากการรับจ้างไถนา	รายได้จากการรับจ้าง ไถนา	เงินสดเพิ่ม	ลูกหนี้การค้าลดลง

การประเมินมูลค่าสินทรัพย์ (1)

- ตามหลักเศรษฐศาสตร์ มูลค่าสินทรัพย์ มี 2 ประเภท คือ มูลค่าการใช้สอย (Value in used) มูลค่าเชิงการแลกเปลี่ยน (Value in exchange) ในที่นี้คือ มูลค่าการแลกเปลี่ยน
- การประเมินมูลค่าสินทรัพย์ มี 2 หลักการ คือ
 - ✓ หลักความระมัดระวัง เป็นการใช้มูลค่าที่ต่ำกว่า เช่น ใช้ทั้งวิธีต้นทุนและวิธีตลาด และเลือกค่าที่ต่ำกว่าเพื่อไม่ให้เกิดการประเมินสูงกว่าความเป็นจริง แต่จะส่งผลทำให้การแสดงผลการดำเนินงานต่ำกว่าความเป็นจริงได้
 - ✓ หลักความสม่ำเสมอ ทำตามที่เคยทำ
- วิธีการประเมินสินทรัพย์ มี 2 วิธี
 - ✓ ต้นทุน ใช้กับรายการปัจจัยการผลิตต่างๆ และสัตว์เลี้ยงที่ต้องการขุน รวมถึงที่ดิน (ตามหลักความระมัดระวัง) **รายการที่ไม่ควรใช้หลักต้นทุน** คือ อาคารหรือสิ่งปลูกสร้างไม่ควรใช้เนื่องจากมีค่าเสื่อม ผลผลิตพืชและสัตว์ที่ผลิตขึ้นเอง เนื่องจากไม่มีราคาซื้อขาย
 - ✓ มูลค่าตลาด นิยมใช้กับสินทรัพย์ที่เป็นส่วนหนึ่งของธุรกิจฟาร์มและมีราคาตลาดปัจจุบัน เช่น เมล็ดพืช พืชผลทางการเกษตร ปศุสัตว์ หุ่น และพันธุบัตร
 - ✓ การกำหนดราคาตลาด กำหนดจากหลักของ อรรถประโยชน์ ความขาดแคลน อุปสงค์ และการเปลี่ยนเจ้าของ

การประเมินมูลค่าสินทรัพย์ (2)

- ต้นทุนการผลิตในฟาร์ม ใช้กับสินทรัพย์ที่ผลิตเองในฟาร์ม เป็นต้นทุนสะสมของการผลิตแต่ไม่รวมกำไรหรือค่าเสียโอกาส ต้องใช้หลักความระมัดระวัง เช่น หญ้าเนเปียที่ผลิตเองฯ ฟืชอาหารสัตว์อื่น ๆ และสัตว์เลี้ยงขุน
- กรณีเกิดเหตุการณ์ภัยธรรมชาติ ราคาประเมินอาจสูงกว่าที่จะขายได้จริงมาก
- มูลค่าปัจจุบันหรือมูลค่าทางบัญชี = ต้นทุนเริ่มแรก - ค่าเสื่อมราคา

- ✓ ค่าเสื่อมราคา สะท้อนให้เห็นถึงค่าที่สูญเสียนั่นเนื่องจากการใช้งานของธุรกิจฟาร์ม และเป็นการกระจายต้นทุนเริ่มแรกออกไปตลอดอายุการใช้งานตามหลักการบัญชี เนื่องจากเป็นสินทรัพย์ที่ใช้ในการสร้างรายได้ในห้วงเวลาหลายปี
- ✓ การคำนวณค่าเสื่อมของสินทรัพย์ คือ ต้องมีอายุจำกัดและมีอายุการใช้งานทั้งหมด (Useful life) มากกว่า 1 ปี และถูกใช้ในการดำเนินธุรกิจฟาร์มเพื่อให้เกิดรายได้

วิธีการคำนวณค่าเสื่อมราคา

- ✓ แบบเส้นตรง = $(\text{มูลค่าซื้อ} - \text{มูลค่าซาก}) / \text{อายุการใช้งาน}$
- ✓ แบบดูลดลง (Declining-balance) = $\text{มูลค่าการบัญชีต้นปี} * R$ โดยที่ R คือ อัตราค่าคงที่
- ✓ หากแบบดูลดลง 2 เท่า (Double declining balance) R จะมีค่าสองเท่า
- ✓ แบบผลรวมจำนวนปี = $(\text{ต้นทุน} - \text{มูลค่าซาก}) * (\text{อายุการใช้งานที่เหลือ} / \text{ผลรวมจำนวนปีทั้งหมด})$

ตัวอย่าง กำหนดซื้อเครื่องสูบน้ำ 10,000 บาท อายุการใช้งาน 10 ปี มูลค่าซาก 2,000 บาท กำหนด R เท่ากับ ร้อยละ 10 ของอัตราเส้นตรง จงหาค่าเสื่อมด้วยวิธีต่าง ๆ ข้างต้น

- ❑ ลองทำโดยคำนวณมือหรือใช้ตาราง Excel และลองเปรียบเทียบทั้ง 3 วิธี
- ❑ สิ้นทรัพย์พวกยานพาหนะ แทรกเตอร์ และเครื่องจักรที่มีมูลค่าตลาดมีแนวโน้มลดลงเร็วในหัวปีแรก ๆ และลดลงช้าปีหลัง ๆ ควรใช้วิธีดูลดลง
- ❑ พวกอาคารสิ่งปลูกสร้าง อายุการใช้งานนาน ควรใช้แบบเส้นตรง

เอกสารอ้างอิง

Olson, K. D. 2011. Economics of Farm Management in a Global Setting. Hamilton Printing Company. U.S.A.